

การพัฒนาระบบเบิกจ่ายเงินงบประมาณของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร

รุ่งรัตนา แสนวงษ์

กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร

* ผู้ประพันธ์บทความ: Sandvong20@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบท สภาพปัญหาการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ 2) พัฒนาระบบการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ 3) ประเมินประสิทธิภาพระบบเบิกจ่ายเงินงบประมาณ หน่วยงานในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร กลุ่มตัวอย่าง 1) เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานการเงินเลือกเฉพาะเจาะจงจำนวน 35 คน 2) บุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานเบิกจ่ายงบประมาณของหน่วยงาน สุ่มอย่างง่ายตามเกณฑ์คัดเข้าจำนวน 126 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ 1) คู่มือแนวทางการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร 2) แบบสอบถามการเบิกจ่ายและแนวทางการแก้ปัญหาการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร ทดสอบความตรงของเนื้อหา (IOC) ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.89 และทดสอบความเที่ยงได้ค่า Cronbach's alpha เท่ากับ 0.86 เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากบุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานเบิกจ่ายงบประมาณก่อนและหลังการพัฒนาคู่มือแนวทางและประเด็นคำถามจากกระบวนการกลุ่ม (Focus Group) และการสัมภาษณ์การดำเนินงานในพื้นที่ ระหว่างเดือนมกราคม-กรกฎาคม 2567 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และสถิติเชิงอนุมาน Paired t-test กำหนดนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วย Content analysis

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินได้รับการพัฒนาความรู้ด้านการเงินน้อยและไม่ต่อเนื่อง และขาดคู่มือแนวทางในการปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงิน เมื่อพัฒนาระบบการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ (4M) ซึ่งประกอบด้วย พัฒนาคู่มือแนวทาง งบประมาณ เครื่องมือ และกระบวนการดำเนินงานเบิกจ่าย และมีคู่มือแนวทางในการปฏิบัติงานให้กับผู้ปฏิบัติงานด้านการเงิน ช่วยให้เอกสารการเบิกจ่ายเงินที่ต้องส่งเอกสารกลับไปแก้ไขก่อน และหลังการพัฒนาระบบ และคู่มือแนวทาง คิดเป็นร้อยละ 54.1 และร้อยละ 12.9 ตามลำดับ และผลการพัฒนาระบบด้วยการวัดคะแนนเฉลี่ย การเบิกจ่ายและแนวทางการแก้ปัญหาการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร พบว่า หลังพัฒนาระบบสูงกว่าก่อนพัฒนาระบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$)

ดังนั้น จึงควรมีการอบรมฟื้นฟูศักยภาพความรู้เกี่ยวกับระเบียบการเบิกจ่ายให้กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน และเจ้าหน้าที่อื่นที่ต้องปฏิบัติงานด้านการเงินอย่างต่อเนื่องทุกปีให้กับหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร และจัดช่องทางประชาสัมพันธ์ระเบียบการเงิน แนวทางในการปฏิบัติงาน แบบฟอร์มเอกสารที่ถูกต้อง ที่เข้าถึงง่าย

คำสำคัญ: ระบบเบิกจ่ายเงิน, การพัฒนาระบบ

Development of the budget disbursement system for agencies under the Yasothon Provincial Public Health Office.

Rungratana Saenwong

General Administration Group, Yasothon Provincial Public Health Office

*Corresponding author: Sandvong20@gmail.com

Abstract

Action research has the objectives to 1) study the context and problems of budget disbursement 2) develop the budget disbursement system 3) evaluate the efficiency of the budget disbursement system of agencies under the Yasothon Provincial Public Health Office. Sample group: 1) 35 officials who perform specific financial work. 2) Public health personnel who work in disbursing the agency's budget. Simple random sampling according to the inclusion criteria, totaling 126 people. The tools used were 1) a guideline for budget disbursement of the Yasothon Provincial Public Health Office, 2) Disbursement questionnaire and guidelines for solving budget disbursement problems of the Yasothon Provincial Public Health Office. Content validity test (IOC) obtained an IOC value of 0.89 and reliability test obtained a Cronbach's alpha value of 0.86. Collected questionnaire data from public health personnel working in budget disbursement before and after developing the guideline manual and questions from the group process (Focus Group) and interviews with operations in the area between January and July 2024. Data were analyzed using descriptive statistics, frequency, mean, percentage and inferential statistics. Paired t-test determined significance at the 0.05 level and analyzed qualitative data with Content analysis.

The research results found that The problem is that financial practitioners receive little and no continuous development of financial knowledge. and there is a lack of manual guidelines for disbursing money. When developing the budget disbursement system (4M), which consists of developing personnel, budgets, tools, and disbursement operations processes. And there is a manual of work guidelines for financial practitioners. Helps with disbursement documents that need to be sent back for correction first. and after developing the system and guideline accounting for 54.1 percent and 12.9 percent, respectively, and the results of system development by measuring the average score Disbursement and approaches to solving budget disbursement problems of the Yasothon Provincial Public Health Office. It was found that after developing the system it was significantly higher than before developing the system ($p < 0.01$).

Therefore, there should be training to refresh the potential and knowledge about disbursement regulations for working staff and other staff who must perform financial work continuously every year for agencies under the Yasothon Provincial Public Health Office. and organize channels to publicize financial regulations Guidelines for working Correct document form that is easy to access

Keywords: financial service management system, System development

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการทำงานด้านการเงินการคลังและพัสดุมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมเป็นอย่างมากสืบเนื่องจากนโยบายการปฏิรูประบบการเงินการคลังของประเทศ⁽¹⁾ รวมถึงนโยบายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสู่ "Thailand 4.0" ทำให้มีการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังและการพัสดุภาครัฐ เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารทรัพยากรของประเทศให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มความโปร่งใสในการปฏิบัติงานของส่วนราชการ ทั้งในด้านการบริหารงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้างการเบิกจ่ายเงิน การทำธุรกรรมทางการเงิน และการบัญชีภาครัฐ มีการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปประเทศ

ระบบการเบิกจ่ายเงิน⁽²⁾ มีความสำคัญต่อบุคลากรในสำนักงาน เป็นอย่างยิ่งเนื่องจากทุกกลุ่มงานจะต้องมีการดำเนินงานตามงบประมาณที่ได้รับจัดสรร เพื่อบริหารงานตามแผนงานและโครงการ ตลอดจนมีการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการปฏิบัติราชการ ระบบการเบิกจ่ายเงิน ประกอบด้วย 1) การตรวจสอบโดยงานธุรการการเงินและบัญชี ลงทะเบียนรับเอกสารการเงิน เสนอหัวหน้างานการเงินและบัญชีเพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามระเบียบการเบิกจ่ายเงินที่เกี่ยวข้อง 2) เสนอหัวหน้ากลุ่มบริหารทั่วไปเพื่อให้ความเห็นชอบ 3) เสนอผู้มีอำนาจลงนามอนุมัติ 4) บันทึกรับในหลักฐานขอเบิก (ทะเบียนคุม) จำแนกประเภทหมวดรายจ่าย จัดทำรายละเอียดประกอบการเบิกจ่าย เบิกจ่ายผ่านระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐ GFMIS⁽³⁾ และ 5) ตรวจสอบการโอนเงินเข้าบัญชีนำเอกสารการเบิกจ่ายเสนอผู้มีอำนาจสั่งจ่ายเขียนเช็คสั่งจ่ายลงนาม จ่ายเงินให้ผู้มีสิทธิรับเงินตามสิทธิโดยยึดหลักตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ของสำนักงาน ซึ่งบางครั้งผู้มารับบริการจะไม่เข้าใจขั้นตอนในการปฏิบัติงาน จากข้อมูลการเบิกจ่ายแสดงให้เห็นว่า มีปัญหาระหว่างผู้มารับบริการและผู้ให้บริการเพราะผู้ให้บริการจะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร ได้ดำเนินการด้านสาธารณสุขภายใต้ยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566⁽⁴⁾ โดยยึดปัญหาประชาชนเป็นเป้าหมายหลัก และในการดำเนินงานนั้นได้มุ่งเน้นในการบริหารจัดการงบประมาณด้านการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยกระตุ้นให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เพื่อใช้งบประมาณที่รับเป็นงบประมาณที่นำไปใช้ในการสร้างเสริมสุขภาพของประชาชนอย่างแท้จริง โดยยึดหลักปฏิบัติตามระบบ New GFMIS Thai ซึ่งเป็นระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นการปฏิบัติงานแบบ Online Real Time ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานของภาครัฐให้มีความโปร่งใสในการตัดสินใจ รวมทั้งมีวิธีทำงานที่รวดเร็วและคล่องตัวเพิ่มมากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม ตลอดจนตอบสนองการบริหารประเทศที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยมุ่งเน้นกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ระดับล่าง และท้องถิ่น ในภาพรวมของการบริหารประเทศ รัฐบาลได้มีนโยบายพัฒนาการบริหารงานให้ก้าวสู่แนวทางของรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) เพื่อให้รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนากลยุทธ์และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการปฏิรูประบบราชการไทย รวมถึงเป็นกลไกศูนย์กลางในการพัฒนาระบบงานทางอิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ในอนาคต

แม้ว่าสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร จะมีการดำเนินงานด้านการจัดสรรงบประมาณภายใต้ยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุขประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566⁽⁴⁾ โดยยึดปัญหาประชาชนเป็นเป้าหมายหลัก โดยยึดหลักปฏิบัติตามระบบ New GFMIS Thai ซึ่งเป็นระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์

ที่เป็นการปฏิบัติงานแบบ Online Real Time แล้วก็ตาม ก็ยังพบว่า ในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร ยังมีปัญหาในการดำเนินการไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติราชการที่ขออนุมัติไว้ และในช่วงใกล้สิ้นปีงบประมาณแต่ละกลุ่มงาน/ฝ่าย เร่งดำเนินกิจกรรม ส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายไม่เพียงพอ ทำให้การยืมเงินงบประมาณเพื่อไปดำเนินกิจกรรมตามโครงการไม่สามารถดำเนินการได้ ทำให้เงินยืมคงเหลือเยอะแล้วต้องส่งคืนเป็นเงินสด ซึ่งการส่งคืนเงินสดถ้าส่งคืนภายหลังจากที่กระทรวงการคลังกำหนดไว้ ส่วนราชการจะไม่สามารถนำเงินงบประมาณจำนวนดังกล่าวกลับมาใช้ได้⁽⁵⁾ จึงทำให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธรไม่สามารถบริหารจัดการเงินส่วนนั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ราชการและประชาชนได้

เทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบันเป็นสิ่งสำคัญสำหรับองค์กรที่เข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน ทำให้การเข้าถึงข้อมูลมีความรวดเร็ว การติดต่อสื่อสารมีประสิทธิภาพ และช่วยประหยัดต้นทุนในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เชื่อมต่อในระบบอินเทอร์เน็ต เช่น การรับส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การมีเว็บไซต์สำหรับเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ เป็นต้น ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้มีการพัฒนาคิดค้นสิ่งอำนวยความสะดวกสบายต่อการดำรงชีวิตเป็นอันมาก เทคโนโลยีได้เข้ามาเสริมปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดี เทคโนโลยีทำให้การสร้างที่พักอาศัยมีคุณภาพมาตรฐานสามารถผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์มากขึ้น เทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารด้วยกลไกอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้มีการติดต่อสื่อสารกันได้สะดวก รวดเร็วตลอดเวลา จะเห็นว่าชีวิตปัจจุบันเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเป็นอันมาก ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการทำงาน หากเรานำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเบิกจ่ายงบประมาณของสำนักงานก็จะช่วยลดขั้นตอนดังเช่นการศึกษาของจุฬารรณ ปาสาจันทร์⁽⁶⁾ ทำให้การเบิกจ่ายเกิดความรวดเร็วขึ้น การตอบสนองระหว่างผู้เบิก กับผู้จ่าย ก็จะมีการสื่อสารกันมากขึ้นรวดเร็วขึ้นทำงานง่ายขึ้น นั่นเอง

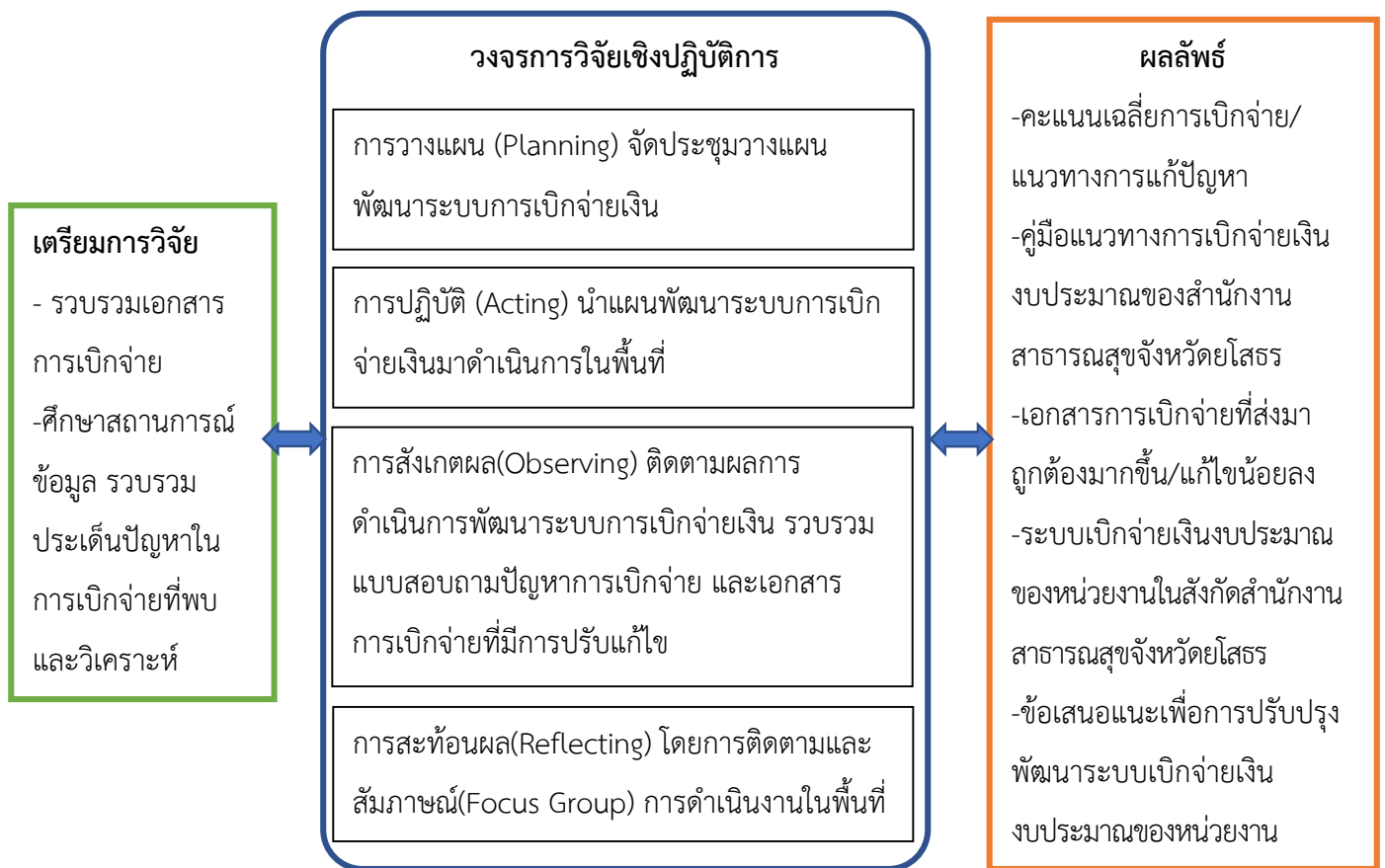
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนาระบบเบิกจ่ายเงินงบประมาณในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร โดยการประยุกต์เทคโนโลยี ใกล้เคียงที่จะสร้างเป็น ระบบการเบิกจ่ายให้ทั้งผู้เบิกจ่าย ผู้อนุมัติรวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องในส่วนต่าง ๆ สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย รวดเร็ว ทันเวลา ซึ่งเหมาะกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อแก้ไขปัญหาการเบิกจ่ายเงินงบประมาณที่มีอยู่แล้ว อันจะนำไปสู่การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่มากยิ่งขึ้น และส่งผลต่อประสิทธิผลของการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานที่ดียิ่งขึ้น และระบบเบิกจ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัญหาการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร
2. เพื่อพัฒนาระบบการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร
3. เพื่อประเมินประสิทธิภาพระบบเบิกจ่ายเงินงบประมาณในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธรที่พัฒนาขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาาระบบเบิกจ่ายเงินงบประมาณของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ประกอบด้วย 2 ระยะดำเนินการวิจัยคือ ระยะที่ 1 การเตรียมการวิจัย ซึ่งได้รวบรวมประเด็นปัญหาการเบิกจ่าย มาวิเคราะห์ เตรียมการประชุมจัดทำแผนพัฒนาระบบเบิกจ่ายเงิน และระยะที่ 2 ปฏิบัติการพัฒนาระบบเบิกจ่ายเงินงบประมาณ 4 ขั้นตอนดังนี้ 1) การวางแผน (Planning) พัฒนาระบบเบิกจ่ายเงิน โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในขั้นเตรียมการมาเป็นข้อมูลเข้าสู่การจัดประชุมวางแผนพัฒนาระบบร่วมกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานการเงิน 2) นำแผนพัฒนาระบบเบิกจ่ายเงินลงปฏิบัติในพื้นที่เพื่อแก้ปัญหา 3) ติดตามสังเกตผล (Observing) ทั้งจากการประชุมติดตามผลการดำเนินการพัฒนาระบบการเบิกจ่ายเงิน และรวบรวมแบบสอบถามการเบิกจ่าย และเอกสารการเบิกจ่ายที่มีการปรับแก้ไข 4) สะท้อนผล(Reflecting) โดยการติดตามและสัมภาษณ์(Focus Group) การดำเนินงานในพื้นที่พร้อมทั้งรับข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงพัฒนาระบบต่อไป

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research)

ขอบเขตการวิจัย

1. มีการดำเนินการวิจัยตามวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ดังนี้ ระยะเวลาที่ 1 ศึกษาสถานการณ์ข้อมูล ปัญหา การเบิกจ่ายงบประมาณ ซึ่งได้เตรียมการ (Preparation) รวบรวมประเด็นในการดำเนินงานเบิกจ่ายงบประมาณ ที่จะนำมาพัฒนาทั้งจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารการเบิกจ่ายและรวบรวมแบบสอบถามปัญหาการเบิกจ่าย และแนวทางการแก้ไขในกลุ่มตัวอย่างผู้ปฏิบัติงานการเงิน และวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับนำเข้าการประชุมเตรียมการ วางกรอบ วัตถุประสงค์ ผลลัพธ์จากการประชุมในระยะที่ 2 ปฏิบัติการพัฒนาระบบเบิกจ่ายเงินงบประมาณ ในขั้นการวางแผน (Planning) จัดประชุมวางแผนพัฒนาระบบการเบิกจ่ายเงิน ร่วมกับตัวแทนเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ การเงินและการปฏิบัติ (Acting) นำแผนพัฒนาระบบการเบิกจ่ายเงินมาดำเนินการในพื้นที่หน่วยงานในสังกัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร พร้อมกับการสังเกตผล (Observing) โดยประชุมติดตามผลการดำเนินการพัฒนาระบบการเบิกจ่ายเงินร่วมกับตัวแทนเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการเงิน และรวบรวมแบบสอบถามปัญหาการเบิกจ่าย และแนวทางการแก้ไขในกลุ่มตัวอย่างผู้ปฏิบัติงานการเงินที่เข้าร่วมวิจัย 126 ราย และเก็บข้อมูลสะท้อนผล (Reflecting) โดยการติดตามและสัมภาษณ์ (Focus Group) การดำเนินงาน พร้อมทั้งรับข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง พัฒนาระบบการเบิกจ่ายเงินในพื้นที่โดยทีมผู้วิจัย

2. พื้นที่ในการดำเนินการวิจัย หน่วยงานในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร ประกอบด้วย กลุ่มงานทั้ง 13 กลุ่มงานในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร โรงพยาบาลทั่วไปและโรงพยาบาลชุมชน ทั้ง 9 อำเภอ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอทั้ง 9 อำเภอ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล/ศูนย์สุขภาพชุมชน 64 แห่ง รวมหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธรทั้งหมด 95 แห่ง แต่ละแห่งมีเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานการเงิน แห่งละ 2 คน ดังนั้นประชากรในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 190 คน คัดเลือกตัวแทนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานการเงิน ทั้งแบบเจาะจง และการสุ่มอย่างง่ายในแต่ละหน่วยงานโดยการจับฉลาก

3. กลุ่มตัวอย่าง การศึกษาในครั้งนี้ในแต่ละขั้นตอนได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

3.1) กลุ่มตัวอย่างที่ร่วมประชุมวางแผน (Planning) พัฒนาระบบการเบิกจ่ายเงิน จำนวน 35 คน

3.2) กลุ่มตัวอย่างขั้นตอนการปฏิบัติ (Acting) การสังเกตผล (Observing) การสะท้อนผล (Reflecting)

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามการเบิกจ่ายและแนวทางการแก้ปัญหาการเบิกจ่ายเงินในพื้นที่ เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานการเงินในแต่ละหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร จำนวน 126 คน

4. ดำเนินการในช่วงเดือน วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2567 ถึง 31 มิถุนายน พ.ศ. 2567 รวมระยะเวลา 6 เดือน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างการศึกษาวิจัยในครั้งนี้หรือเรียกว่าผู้ร่วมวิจัยเป็นเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเบิกจ่ายงบประมาณของ หน่วยงานในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธรตามที่ได้กล่าวมาในกลุ่มประชากร ซึ่งได้มีการคัดเลือกเข้าร่วมวิจัยดังนี้

1) ในขั้นตอนการวางแผน (Planning) ได้คัดเลือกตัวแทนเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการเงินที่มีประสบการณ์ ในการปฏิบัติงานแต่ละหน่วยงานเข้าร่วมประชุมพัฒนาระบบการเบิกจ่ายเงิน จำนวน 35 คน โดยเลือกแบบจำเพาะเจาะจง

2) ในขั้นเตรียมการรวบรวมข้อมูลปัญหาจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานการเงินในพื้นที่ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Acting) การสังเกตผล (Observing) การสะท้อนผล (Reflecting) ที่เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามปัญหาการเบิกจ่ายและแนวทางการแก้ปัญหาการเบิกจ่ายเงินในพื้นที่ จำนวน 126 คน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรสัดส่วนแบบทราบค่าประชากร ด้วยการสุ่มอย่างง่ายของ Cochran⁽⁷⁾

$$n = \frac{n_0}{1 + \frac{n_0}{N}}$$

$$n_0 = \frac{Z^2 \frac{\alpha}{2} q}{r^2 p}$$

กำหนดค่าดังนี้

n ขนาดตัวอย่างที่ต้องการกรณีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

n₀ เป็นขนาดตัวอย่างเริ่มแรก

N เป็นจำนวนประชากรศึกษาทั้งหมด = 190 คน

α คือ ระดับความเชื่อมั่นในการประมาณค่าสถิติ ซึ่งกำหนด ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนี้

$$Z_{\alpha/2} = Z_{0.025} = 1.96$$

p คือ สัดส่วนของประชากรมีปัญหาในเรื่องที่ต้องการศึกษา = 0.3657

q คือ 1-p ได้ค่า = 0.6343

r r คือ ความคลาดเคลื่อนสัมพัทธ์ (relative standard error) กำหนดให้เท่ากับ 5% หรือ 0.05

2 design effect กำหนดที่ 2

กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

หน่วยงาน	จำนวนประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร	26	18
สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ	18	11
โรงพยาบาลทั่วไป/โรงพยาบาลชุมชน	18	11
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล/ศูนย์สุขภาพชุมชน	128	86
รวม	190	126

การสุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) จากกลุ่มประชากรแต่ละหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร โดยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน

วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามการเบิกจ่ายและแนวทางการแก้ปัญหาการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร เป็นแบบ Likert scale ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ ได้แก่ ให้ 5 มากที่สุด 4 มาก 3 ปานกลาง 2 น้อย 1 น้อยที่สุด กำหนดเกณฑ์แปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของวิเชียร เกตสิงห์⁽⁸⁾ โดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง เบิกจ่ายและแก้ไขปัญหาการเบิกจ่ายเงินอยู่ในระดับดีมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง เบิกจ่ายและแก้ไขปัญหาการเบิกจ่ายเงินอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40

หมายถึง เบิกจ่ายและแก้ไขปัญหาการเบิกจ่ายเงินอยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง เบิกจ่ายและแก้ไขปัญหาการเบิกจ่ายเงินอยู่ในระดับน้อย คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง เบิกจ่ายและแก้ไขปัญหาการเบิกจ่ายเงินอยู่ในระดับน้อยที่สุด ทดสอบความตรงของเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.89 และทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือได้ค่า Cronbach's alpha เท่ากับ 0.86 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้ร่วมวิจัย 126 คน และคำถามที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในกระบวนการกลุ่ม ได้แก่ 1) ในการเบิกจ่ายงบประมาณท่านพบปัญหาหรือข้อขัดข้องในขั้นตอนใดที่ทำให้การเบิกจ่ายงบประมาณในแต่ละครั้ง/แต่ละกิจกรรม ที่เบิกจ่าย ไม่เป็นไปตามกำหนด ต้องมีการแก้ไขปรับแก้หรือส่งหลักฐานเพิ่มเติม จงอธิบายในแต่ละด้าน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านระบบ ด้านบุคลากร/กำลังคน ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านเทคโนโลยี ด้านค่าใช้จ่าย และด้านภาวะผู้นำ/ธรรมาภิบาล 2) ท่านมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขการทำงานการเบิกจ่ายงบประมาณในส่วนไหน/อย่างไรบ้าง

ซึ่งทดสอบคุณภาพเครื่องมือโดยความตรงของเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.89 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามและประชุมกลุ่ม การสัมภาษณ์การดำเนินงานในพื้นที่ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ Content analysis

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และสถิติเชิงอนุมาน Paired t-test กำหนดนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วย Content analysis

จริยธรรมการวิจัย

ดำเนินการวิจัยหลังจากโครงร่างวิจัยได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร เลขที่ HE 6690/2566 ลงวันที่ 26 ธันวาคม 2566 และได้รับการอนุญาตจากนายแพทย์สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร ได้รับการตอบรับจากผู้ร่วมประชุมโครงการวิจัย

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสถานการณ์ข้อมูล ปัญหา การเบิกจ่ายงบประมาณ และวิเคราะห์ข้อมูล จากการเก็บแบบสอบถามปัญหาการเบิกจ่ายงบประมาณหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร ซึ่งข้อมูลพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานการเงินกลุ่มตัวอย่าง 126 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง ร้อยละ 79.4 ระดับการศึกษาสูงสุดจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 64.3 ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุข/เจ้าพนักงานสาธารณสุข ร้อยละ 45.3 รองลงเป็นนักวิชาการเงินและบัญชี/เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี ร้อยละ 24.7 ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล /PCU ร้อยละ 69.8 ส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการเบิกจ่ายงบประมาณน้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 57.1 และส่วนใหญ่ไม่ได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการเงินถึงร้อยละ 52.4 ส่วนผู้ที่เข้ารับการอบรมล่าสุดน้อยกว่า 6 เดือน ร้อยละ 8.7 6 – 12 เดือน ร้อยละ 20.6 และ >12 เดือนขึ้นไป ร้อยละ 18.3 และได้รวบรวมข้อมูลสถานการณ์ประเด็นปัญหาการเบิกจ่ายงบประมาณของหน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดจากแบบสอบถามการเบิกจ่ายและแนวทางการแก้ปัญหาการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร พบว่า ในภาพรวมการเบิกจ่ายและแนวทางการแก้ปัญหาการเบิกจ่าย มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.4 ส่วนรายด้านที่ค่าเฉลี่ยสูงคือ ด้านบุคลากรการเบิกจ่ายเงิน มีค่าเฉลี่ย 3.7 ส่วนด้านที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านแผนการปฏิบัติงานเพื่อเบิกจ่ายเงิน มีค่าเฉลี่ย 2.9 ดังนี้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเชื่อมั่น เกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร รายด้านและโดยรวมก่อนการพัฒนาระบบเบิกจ่ายงบประมาณ (n = 126)

ที่	ประเด็นคำถามรายด้าน	Min	Max	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ด้านบุคลากรการเบิกจ่ายเงิน	1	5	3.7	0.6	ระดับมาก
2	ด้านขั้นตอนการเบิกจ่ายเงิน	1	5	3.4	0.5	ระดับมาก
3	ด้านอุปกรณ์/แบบฟอร์มเอกสาร สำหรับการเบิกจ่ายเงิน ง่าย/สะดวก	1	5	3.3	0.7	ปานกลาง
4	ด้านระเบียบการเบิกจ่าย	1	5	3.2	0.6	ปานกลาง
5	ด้านแผนการปฏิบัติงานเพื่อเบิกจ่ายเงิน	1	5	2.9	0.9	ปานกลาง
โดยรวม		1	5	3.4	0.5	

และในส่วนของข้อมูลการเบิกจ่ายเงินงบประมาณที่มีการส่งเอกสารเบิกจ่ายเข้าสู่รับการเบิกจ่าย ได้รวบรวมข้อมูลการเบิกจ่ายงบประมาณของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร ระหว่างวันที่ ตุลาคม 2566 – มีนาคม 2567 ผลการดำเนินงานโดยรวมพบว่าเอกสารที่ต้องส่งกลับแก้ไขถึงร้อยละ 54.0 ดังตารางที่ 2 ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลการเบิกจ่ายเงินงบประมาณที่มีการส่งเอกสารเบิกจ่ายเข้าสู่รับการเบิกจ่ายงบประมาณของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร

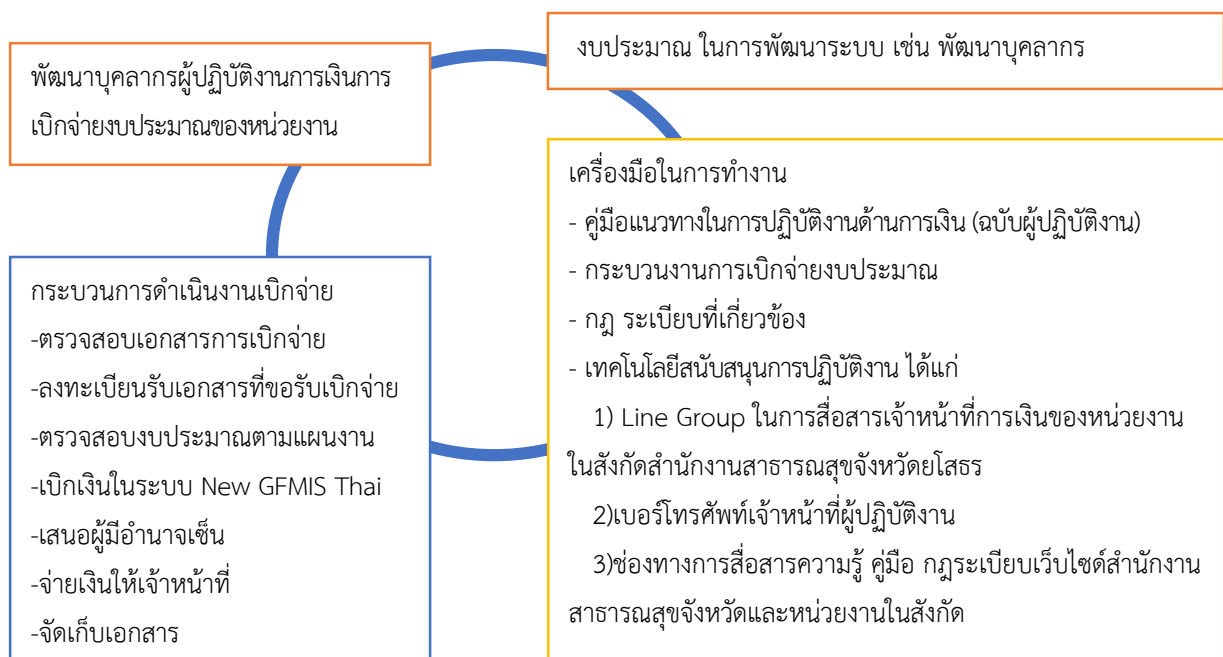
ประเภทการเบิกจ่ายเงิน	ผลการตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่ายก่อนใช้คู่มือแนวทางปฏิบัติงาน		
	เอกสารทั้งหมด (จำนวน)%	ถูกต้อง (จำนวน)%	มีแก้ไข (จำนวน)%
สัญญาเงินยืม	109(100)	54(49.5)	55(50.5)
ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง	135(100)	60(44.4)	75(55.6)
ค่าใช้จ่ายในการจัดอบรม	119(100)	50(42.0)	69(58.0)
ค่าใช้จ่ายในการเข้าฝึกอบรม	125(100)	60(48.0)	65(52.0)
รวม	488(100)	224(46.0)	264(54.0)

สถานการณ์การเบิกจ่ายงบประมาณของหน่วยงาน พบว่า เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านเบิกจ่ายงบประมาณมีจำนวนไม่เพียงพอและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการเงินไม่ใช่ตำแหน่งการเงินโดยตรง และผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินไม่เคยได้รับการอบรมด้านการเงิน ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินขาดความรู้เกี่ยวกับระเบียบที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานด้านการเงินและขาดประสบการณ์การด้านการเงิน ส่วนค่าใช้จ่ายที่ต้องมีแก้ไข คือ ค่าใช้จ่ายประเภทจัดอบรม เป็นประเภทที่ใช้เอกสารมากกว่าประเภทอื่นอีกทั้งมีการดำเนินงานที่ไม่ตรงตามแผน การปฏิบัติงานเพื่อเบิกจ่ายเงิน ดังนั้นผู้ปฏิบัติหน้าที่การเบิกจ่ายงบประมาณจึงต้องมีความรู้ระเบียบ แบบฟอร์มเอกสารต่าง ๆ พร้อมทั้งมีเอกสาร ช่องทางให้เข้าไปศึกษาทำความเข้าใจระเบียบ พร้อมทั้งมีช่องทางให้ขอรับคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญในระดับพื้นที่ และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร

ระยะที่ 2 ปฏิบัติการพัฒนาระบบเบิกจ่ายเงินงบประมาณตามวงจรปฏิบัติการ

เมื่อได้ประเด็นปัญหาจากการศึกษาในระยะที่ 1 ได้นำประเด็นต่าง ๆ ในการเบิกจ่ายงบประมาณมาเป็นข้อมูลในการประชุมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบกาเบิกจ่ายงบประมาณต่อไป โดยดำเนินการใน 4 ขั้นตอนดังนี้

1) การวางแผน (Planning) พัฒนาระบบเบิกจ่ายเงิน โดยประชุมผ่านระบบออนไลน์เสนอประเด็นปัญหาจากการวิเคราะห์ข้อมูล วางแผนพัฒนาระบบร่วมกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานการเงิน ผู้มีประสบการณ์จากหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร ประกอบด้วย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร โรงพยาบาลยโสธร โรงพยาบาลชุมชน สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ทั้ง 9 แห่ง และตัวแทนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2567 ซึ่งจากการประชุมได้แผนและดำเนินการดังนี้ 1.1) ให้ความรู้ด้านการเงินกับผู้เข้าร่วมประชุมและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานการเงินของหน่วยงานในสังกัด 1.2) พัฒนาคู่มือแนวทางในการปฏิบัติงานให้กับผู้ปฏิบัติงานด้านการเงิน 1.3) ร่างระบบเบิกจ่ายงบประมาณ โดยมีกรอบแนวคิดในการพัฒนาตามหลัก 4M: บุคลากร(Man) งบประมาณ (Money) เครื่องมือในการดำเนินการ วัสดุ อุปกรณ์ (Material) การบริหารจัดการ (Management) ซึ่งมีรายละเอียดดังแผนภาพที่ 2 พัฒนาระบบเบิกจ่ายงบประมาณ

แผนภาพที่ 2 ระบบการเบิกจ่ายงบประมาณสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร

1.4) กระบวนการดำเนินงานเบิกจ่ายงบประมาณ เพื่อให้มีความชัดเจนในแต่ละขั้นตอน ช่วยให้ทราบถึงรายละเอียดการดำเนินการ ผู้ประสานงานเมื่อต้องมีการแก้ไขหรือเพิ่มเติมเอกสาร รวมทั้งระยะเวลาในแต่ละขั้นตอน จึงได้จัดทำกระบวนการดำเนินงานเบิกจ่ายสามารถติดตามการดำเนินการได้ รายละเอียด ดังแผนภาพที่ 3 ผังกระบวนการเบิกจ่ายงบประมาณสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร

กระบวนการดำเนินงานเบิกจ่ายงบประมาณ :การเบิก-จ่ายเงินงบประมาณ

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร

แผนภาพที่ 3 ผังกระบวนการดำเนินงานเบิกจ่ายงบประมาณสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร

2) การปฏิบัติ (Acting) นำแผนพัฒนาระบบเบิกจ่ายเงินลงปฏิบัติในพื้นที่เพื่อแก้ปัญหา โดยดำเนินการดังนี้

2.1) ให้ความรู้ด้านการเงินกับผู้เข้าร่วมประชุมและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทางการเงินของหน่วยงานในสังกัด ในเวทีการประชุมเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2567 และการตอบคำถาม ให้คำปรึกษาผ่าน Line Group

2.2) เผยแพร่คู่มือแนวทางในการปฏิบัติงานให้กับผู้ปฏิบัติงานด้านการเงิน ระเบียบ และแบบฟอร์มการเบิกจ่าย ให้กับผู้ปฏิบัติงานด้านการเงิน ผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร และ Line Group

2.3) เผยแพร่กระบวนการดำเนินงานเบิกจ่ายงบประมาณ ผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร และ Line Group

2.4) ในการติดตามการดำเนินงานในพื้นที่ทั้ง 9 อำเภอ ของผู้วิจัยและทีมได้มีการให้คำปรึกษา ให้ความรู้ ด้านการเงินกับเจ้าหน้าที่การเงิน เผยแพร่คู่มือแนวทางในการปฏิบัติงานให้กับผู้ปฏิบัติงานด้านการเงิน ระเบียบ และแบบฟอร์มการเบิกจ่าย และให้ช่องทางติดต่อประสานงานสำหรับปรึกษาการดำเนินงานเบิกจ่ายกับเจ้าหน้าที่การเงินพื้นที่

3) ติดตามสังเกตผล (Observing) ทั้งจากการประชุมติดตามผลการดำเนินการพัฒนาระบบการเบิกจ่ายเงิน ข้อมูลแบบสอบถามการเบิกจ่ายและแนวทางการแก้ปัญหาการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร พบว่า คะแนนเฉลี่ยการเบิกจ่ายงบประมาณหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธรโดยรวม ($\bar{X}=3.6$, S.D.=0.3) เมื่อพิจารณาทางด้านที่ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านบุคลากรการเบิกจ่ายเงิน และด้านขั้นตอนการเบิกจ่ายเงิน คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.7$, S.D.=0.6) และ ($\bar{X}=3.7$, S.D.=0.4) ตามลำดับ ส่วนด้านที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านแผนการปฏิบัติงานเพื่อเบิกจ่ายเงิน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.4$, S.D.=0.5) รายละเอียด ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเชื่อมั่น เกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร รายด้านและโดยรวมหลังการพัฒนาระบบเบิกจ่ายงบประมาณ (n = 126)

ที่	ประเด็นคำถามรายด้าน	Min	Max	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ด้านบุคลากรการเบิกจ่ายเงิน	3	5	3.7	0.6	ระดับมาก
2	ด้านขั้นตอนการเบิกจ่ายเงิน	3	5	3.7	0.4	ระดับมาก
3	ด้านอุปกรณ์/แบบฟอร์มเอกสาร สำหรับการเบิกจ่ายเงิน ง่าย/สะดวก	3	5	3.5	0.5	ระดับมาก
4	ด้านระเบียบการเบิกจ่าย	3	5	3.6	0.4	ระดับมาก
5	ด้านแผนการปฏิบัติงานเพื่อเบิกจ่ายเงิน	3	5	3.4	0.5	ระดับมาก
โดยรวม		3	5	3.6	0.3	

และข้อมูลการเบิกจ่ายเงินงบประมาณที่มีการส่งเอกสารเบิกจ่ายเข้าสู่ระบบการเบิกจ่ายจากการรวบรวมข้อมูลการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร ระหว่างวันที่ พฤษภาคม 2567 – กรกฎาคม 2567 พบว่า มีเอกสารการเงินที่เข้าสู่ระบบการเบิกจ่ายงบประมาณทั้งหมด จำนวน 428 ฉบับ มีการส่งคืนแก้ไขจำนวน 23 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 12.9 รายละเอียด ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลการเบิกจ่ายเงินงบประมาณที่มีการส่งเอกสารเบิกจ่ายเข้าสู่ระบบการเบิกจ่าย

ประเภทการเบิกจ่ายเงิน	ผลการตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่ายหลังใช้คู่มือแนวทางปฏิบัติงาน		
	ทั้งหมด (จำนวน)%	ถูกต้อง (จำนวน)%	มีแก้ไข (จำนวน)%
สัญญาเงินยืม	92(100)	77(83.7)	15(16.3)
ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง	112(100)	98(87.5)	14(12.5)
ค่าใช้จ่ายในการจัดอบรม	70(100)	58(82.6)	12(17.4)
ค่าใช้จ่ายในการเข้าฝึกอบรม	154(100)	140(90.9)	14(9.1)
รวม	428(100)	373(87.1)	23(12.9)

มีการเก็บรวบรวมข้อมูลการเบิกจ่ายงบประมาณหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร ซึ่งเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อนหลัง พบว่าค่าเฉลี่ยหลังการพัฒนาระบบสูงกว่าก่อนพัฒนาระบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการเบิกจ่ายงบประมาณหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร รายด้านและโดยรวม ก่อนและหลังการพัฒนาระบบเบิกจ่ายงบประมาณ (n = 126)

การทดสอบ	n	\bar{X}	S.D.	df	t	p-value
ก่อนการพัฒนาระบบเบิกจ่ายงบประมาณ	126	3.4	4.6	125	8.7	0.000**
หลังการพัฒนาระบบเบิกจ่ายงบประมาณ		3.6	3.1			

** $p < 0.01$

4) สะท้อนผล (Reflecting) โดยการติดตามและสัมภาษณ์ (Focus Group) การดำเนินงานในพื้นที่พร้อมทั้งรับข้อเสนอแนะ การพัฒนาระบบเบิกจ่ายเงินงบประมาณซึ่งมีแนวทางในการปฏิบัติงานให้กับผู้ปฏิบัติงานด้านการเงิน ที่ได้พัฒนาขึ้น ทำให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้เรียนรู้รายละเอียดระเบียบ ขั้นตอนการปฏิบัติเบิกจ่ายงบประมาณ กระบวนการทำงานเบิกจ่ายได้ถูกต้อง มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งคะแนนเฉลี่ยแบบสอบถามการเบิกจ่ายและแนวทางการแก้ปัญหา การเบิกจ่ายเงินงบประมาณของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธรดีขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

การสรุปและอภิปรายผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ตามวัตถุประสงค์ซึ่งพบว่าผลการวิจัย ดังนี้
 ระยะเวลาที่ 1 เป็นการศึกษาสถานการณ์ สภาพปัญหา ข้อมูลและความต้องการจากพื้นที่ พร้อมทั้งวิเคราะห์ แนวทางการแก้ปัญหา สรุปประเด็นที่ต้องการพัฒนา ดังนี้ 1) เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานการเงินและบุคลากรสาขาวิชาชีพ อื่นที่ต้องปฏิบัติงานด้านการเงิน ขาดการพัฒนาศักยภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับระเบียบการเบิกจ่าย และได้รับการพัฒนา ไม่ต่อเนื่องสอดคล้องกับการศึกษาของ 2) บุคลากรสาขาวิชาชีพอื่นที่ต้องปฏิบัติงานด้านการเงินไม่เข้าใจ ระเบียบ หลักเกณฑ์แนวทางปฏิบัติงาน 3) กฎระเบียบ หลักเกณฑ์แนวปฏิบัติ และขั้นตอนมีความซับซ้อน และมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพอื่นที่ต้องเบิกจ่ายงบประมาณขาดความชำนาญ สอดคล้องกับการศึกษาของ กมลทิพย์ คงสวัสดิ์พร⁽⁹⁾ ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ 2556 กรมที่ดิน กล่าวว่าความรู้ความ ขำนาญในระเบียบการเบิกจ่าย เป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องเกี่ยวข้องการเบิกจ่าย 4) เมื่อต้องรวบรวมเอกสารเพื่อส่งเบิกจ่าย

พบว่าไม่มี Check list ก่อนส่งทำให้ส่งเอกสารไม่ครบ/ไม่ถูกต้องตามระเบียบ ต้องแก้ไข 5) การประสานงานในการแก้ไขเอกสารการเงินมีความล่าช้า จึงได้นำเทคโนโลยีสนับสนุนการปฏิบัติงานซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จารุวรรณ ปาสาจันทร์⁽⁶⁾ ที่ศึกษาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการเบิกจ่ายงบประมาณ กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลเซเป็ด ซึ่งจากผลการนำเทคโนโลยีมาใช้ทำให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานการมีช่องทางการสื่อสารที่เร็วขึ้น แต่ลักษณะการนำมาใช้เป็นรูปแบบที่ต่างกันในส่วนงานของจารุวรรณ ได้พัฒนาระบบเป็นรูปแบบแอปพลิเคชัน ส่วนการวิจัยในครั้งนี้เป็นการนำมาใช้ในในรูปแบบ Line group เพื่อให้คำปรึกษาประสานงานกัน ซึ่งแม้รูปแบบจะต่างกันแต่ก็ส่งผลให้ระบบการเบิกจ่ายที่พัฒนาขึ้นมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น และการศึกษาของอลิษา พิมพุด⁽¹⁰⁾ ที่ศึกษาแนวทางการปรับปรุงกระบวนการเบิกจ่ายงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการศึกษาได้มีแนวทางให้ปรับปรุงด้านระบบสารสนเทศการสื่อสาร ในการให้ความรู้ กฎ ระเบียบข้อบังคับ แนวปฏิบัติ เอกสารต่าง ๆ ให้ผู้ปฏิบัติงานเข้าถึงได้สะดวกผ่านช่องทางออนไลน์

ระยะที่ 2 การพัฒนาระบบเบิกจ่ายเงินงบประมาณ ซึ่งได้อบรมให้ความรู้ด้านการเงินกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานการเบิกจ่ายงบประมาณ พร้อมกับพัฒนาคู่มือแนวทางในการปฏิบัติงานให้กับผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและระเบียบ แบบฟอร์มการเบิกจ่าย ผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต แนวนวที่หน้าเว็บไซต์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร ซึ่งการพัฒนาคู่มือแนวทางและทำหนังสือแจ้งเวียนให้หน่วยงานในสังกัดทราบ ทำให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานการเบิกจ่ายงบประมาณ สามารถเบิกจ่ายงบประมาณได้ถูกต้อง ลดการแก้ไขเอกสารต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเห็นได้จากอัตราการแก้ไขเอกสารการเงินที่ลดลง ซึ่งข้อค้นพบสะท้อนให้เห็นประสิทธิภาพของระบบการเบิกจ่ายที่ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งการพัฒนาคู่มือแนวทางสอดคล้องกับการศึกษาของ วนิดา จันทเดช⁽¹¹⁾ ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการเบิกจ่ายงบประมาณ ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งแนวทางได้ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจการเบิกจ่ายงบประมาณมากขึ้น สามารถเตรียมเอกสารในการเบิกจ่ายได้ถูกต้องมีการแก้ไขน้อยลง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารสนับสนุนให้พัฒนาบุคลากรด้านการเงินอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่วิชาชีพอื่นที่ต้องปฏิบัติงานการเงินให้ได้รับการอบรมความรู้ด้านการเบิกจ่ายงบประมาณอย่างต่อเนื่องทุกปี

1.2 ผู้บริหารสนับสนุนให้มีการทบทวน กฎ ระเบียบ คำสั่ง มาตรการต่าง ๆ ตามระเบียบการเงินการคลังและของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเบิกจ่ายงบประมาณอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ควรมีการอบรมฟื้นฟูศักยภาพความรู้เกี่ยวกับระเบียบการเบิกจ่ายให้กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานรวมถึงเจ้าหน้าที่อื่นที่ต้องปฏิบัติงานด้านการเงินอย่างต่อเนื่องทุกปีของหน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร

2.2 ควรมีการทบทวนปรับปรุงคู่มือแนวทางในการปฏิบัติงาน ระเบียบการเงินต่าง ๆ ขึ้นตอนในการให้บริการช่องทางติดต่อผู้รับผิดชอบในแต่ละขั้นตอน แบบฟอร์มเอกสาร ที่ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน

2.3 ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ช่องทางการเข้าถึงระเบียบการเงิน แนวทางในการปฏิบัติงานแบบฟอร์มเอกสาร ที่ถูกต้อง ให้ผู้ปฏิบัติงานเข้าถึงได้ง่าย

2.4 ควรมีการทำข้อตกลงของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร ให้เจ้าหน้าที่ที่ไม่ได้มีตำแหน่งการเงินการบัญชี แต่ต้องปฏิบัติงานการเงินให้ได้รับการอบรมฟื้นฟูศักยภาพความรู้เกี่ยวกับระเบียบการเบิกจ่ายอย่างต่อเนื่อง

2.5 จัดทำแบบตรวจสอบรายการส่งเอกสาร (Check list) การเบิกจ่ายงบประมาณ ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร เพื่อให้ทั้งผู้ปฏิบัติงานได้ตรวจสอบตนเองก่อนส่งเอกสารและผู้ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารได้ตรวจสอบตามรายการ

2.6 สร้างช่องทางในการติดต่อกลับเมื่อมีการขอคำปรึกษาในการเบิกจ่ายการและและการแก้ไขเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเบิกจ่ายงบประมาณ ผ่าน Line group เบอร์ติดต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการเบิกจ่ายในแต่ละขั้นตอน

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการทำวิจัยเพื่อประเมินผลการพัฒนาระบบเบิกจ่ายเงินงบประมาณของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร ในกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานการเบิกจ่ายของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิผลของระบบเบิกจ่ายเงินงบประมาณของหน่วยงานที่ได้พัฒนาขึ้น และนำข้อสรุปที่ได้มาพัฒนาระบบการเบิกจ่ายเงินงบประมาณให้ดียิ่งขึ้น และศึกษาประเมินความพึงพอใจการพัฒนา ระบบเบิกจ่ายเงินงบประมาณของหน่วยงานในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. แผนการคลังระยะปานกลาง (ปีงบประมาณ 2568-2571) หนังสือที่ นร 0505/ว 441. 2566.
2. สุทัศน์า จงสมจิตต์. ระบบงานด้านการเบิก - จ่ายเงิน ของสำนักบริหารการคลัง สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน. 2563.
3. สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารทางราชการ. การปฏิบัติงานระบบเบิกจ่ายเงินผ่าน GFMS กรมบัญชีกลาง [Internet]. [cited 2024 Apr 1]. Available from: <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER79/DRAWER045/GENERAL/DATA0000/00000266.PDF>
4. สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ก. แผนงาน/โครงการ และตัวชี้วัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 กระทรวงสาธารณสุข [Internet]. 6 กันยายน 2565. 2567 [cited 2024 May 5]. Available from: <https://spd.moph.go.th/20-year-strategy-fiscal-year-2566/>
5. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร. ทะเบียนคุมเบิกจ่ายเงินงบประมาณ (บข.02) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.
6. จุฬารวรรณ ปาสาจันทร์, วงกต ศรีอุไร. ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการการเบิกจ่ายงบประมาณ: กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลเซเป็ด. วารสารวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ศึกษา. 2561;1(1):17-26.
7. Cochran WG. Sampling techniques. 3rd ed. New York: John Wiley & Son; 1977.
8. วิเชียร เกตุสิงห์. ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย เรื่องง่ายๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้ ข่าวสารการวิจัยการศึกษา. 2538.
9. กมลทิพย์ คงสวัสดิ์พร. ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ 2556 ของกรมที่ดิน. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 2561;1(2):77-88.
10. อลิษา พิมพ์คุณ, อารมณ ตัตตะวะศาสตร์, ศักดิ์ชัย เจริญศิริพรกุล. แนวทางการปรับปรุงกระบวนการเบิกจ่ายเงินงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยขอนแก่น. In: ประชุมวิชาการทางธุรกิจและนวัตกรรมทางการจัดการ ระดับชาติและนานาชาติ ประจำปี 2558. p. 832-8.

11. วนิตา จันทเดช. การพัฒนาแนวทางการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิชาการสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม. 2560;1(2):93-105.